

FULL CATALÀ

ANY I - Número 3

MEXIC, D. F. DESEMBRE del 1941

Preu de l'exemplar: 50 centaus

Registrado como artículo de 2a. clase en la Oficina de Correos de México, D. F. el de noviembre de 1941

TERRES DE CATALUNYA

ANDORRA

EMMIRALL de muntanyes esquerpes en rius esvalotats o en estanyols immòbils. Els caps de casa governen el país vestits de negre i amb barret d'almirall. Respiren un aire diafan, gusten un cel esbandit, gaudeixen de ventijols que glacen.

Traficuen pels viarans rostos de llurs penyalars, farcell a cull, contraban cap al Rosselló, contraban devers Catalunya. Un ampli capell episcopal els eixopluga —en llur escut com en la realitat— del sol civilitzador que avui corseca Europa. I pasturen hous i vaques. I parlen com nosaltres per bé que encara no hem sabut què dir-nos.

Sembrem els seus prats d'escorpins, encomanem-los-hi la nostra inquietud nacional. Algun dia agrairan el fibló que els desvetllà.

ROSSELLO

A Perpinyà hi ha bon nombre de coses on encantar-se. Però el monument a aquell home abrandat que declama —mut de veu i eloqüent de gest— encimbellat dalt d'un pedestal, ens roba el cor. Hom l'ha embolcallat dins un abric per por que el vent del Canigó no li enfredoris l'ardència. Sabeu qui fou? Domènec Francesc Aragó. L'estàtua glorifica el treball del savi astrònom, el coratge del revolucionari fervent. Visqué en els anys agitadíssims que van de 1786 a 1853. Ministre de la Marina en el Govern Revolucionari francès de l'any històric de 1848, proclamà abolit l'esclavatge arreu de les colònies de França.

Davant la seva figura d'abrandament transcendental, hom medita. I acabem per preguntar-nos: Quan un altre home de la categoria d'Aragó sorgeixi al Rosselló, partirà de la realitat catalana de la seva pàtria per enlairar-se devers els grans anhels de justícia universal?

MALLORCA

BEn difícil seria que Palma us arribés a fatigar; però, decidits a abandonar la contemplació dels vells palaus senyorívols, de la catedral, de la badia o del castell Ballver, podreu vessar la vostra curiositat pels camins de l'illa. Us plauen els simbolismes fortuits i la genialitat casual de la naturalesa? Visiteu les coves del Drac i d'Artà. Si voleu trobar-vos en un plàcid ambient d'artistes, de nobles de tots els països d'Europa, de cortesanes de tota parla, de negociants en repòs, arribeu-vos a Pollença. I si sou enyoradíssims del temps de la levita i de la patètica taca de sang al mocador aneu a Valldemosa: on us mostraran —amb certa vacil·lació— la cel·la que ocuparen Chopin i Jorge-Sand.

Les illes dels suaus paisatges femeníns—flor d'ametller, penya de roca, cinyell de maragda—brinflen una alliçonadora llegenda: Hom conta que les mares baleàriques oferien el menjar als menuts dalt d'un pal. Calia abatre'l a fonades. Que les guineus no diguin després que els raïms són verds...

VALENCIA

NO ho sabíeu? Abans que els sublevats de 1936 les mustiguessin totes, hom arribava a València per una carretera vorejada de roses. Acceptem el simbolisme a condició de recordar que totes les roses tenen espines. Volem dir que el camí devers la unió espiritual amb València no curtejarà ni serà fàcil.

Però no cal ésser pessimista sinó esperançat. Recordem que el novel·lista més representatiu que els darrers anys ha donat València si bé reeixí a escriure la seva obra en castellà, la lògica interna dels personatges que creava —en rebel·lia contra el seu designi— li parlaven valencià en tota situació cabdal. L'esmerç d'una llengua aliena és incapaç d'emmudir l'autòctona quan un estat passional domina.

Si València ja d'expressar el seu enorme contingut poètic amb paraula de vibració eterna tornarà a fer-ho en la llengua dels seus clàssics que també són els nostres.

PRINCIPAT

L'OFENSIVA anticatalana més forta —sense comptar la del 1939— fou la derivada de les guerres del 1714. En dos fets representatius cal resumir l'afany d'assimilació: en els ganivets fermats amb cadena i en el trasllat de la Universitat a Cervera.

El primer —malgrat la seva aparença intranscendent— significava que els catalans limitarien la seva capacitat guerrera a llescar-se el pa de cada dia. Des d'aleshores hom renuncià a tota actitud militant. El català es clou satisfet dins les quatre parets que més tard hom anomenarà "provincias".

El segon fou molt més greu. Catalunya decapitada —en un sentit tràgicament estricte— produí generacions de reaccionaris castellanitzats que feren figura de prohoms de la Pàtria.

La lliçó és òbvia. No es tracta de ressuscitar els almogàvers, però sí de reivindicar el dret de combatre a favor dels nostres destins. Quant a la Universitat, no ens cansarem de repetir-ho: tota política catalana digna d'aquest nom ha de lliurar les batalles que calguin per la cultura catalana. La tasca s'ho val.

EN AQUEST NUMERO:

Articles d'E. F. Gual, L. Ferran de Pol, Pere Matalonga, J. M. Miquel i Vergés, E. Nicol, Jaume Pi-Sunyer, Joan Roura-Parella, J. Ventura Sureda.

Il·lustracions de Calders.

○

A la pàg. 3: ELS PRECURSORS DE HITLER, per Pere Calders.

A la pàg. 10: EL NADAL DEL PERET, per Josep Carner.

A la pàg. 11: UN POEMA de Domènec Ferramon.

HEM entrat en la tercera fase de la guerra mundial. La primera fou la lluita de França i d'Anglaterra contra Alemanya; la segona la lluita d'Alemanya contra la URSS, avui aliada d'Anglaterra; i la tercera, l'actual, la lluita del Japó, part integrant de l'Eix, contra els Estats Units de Nordamèrica, aliats d'Anglaterra i de la URSS.

Fins ara només el feixisme sap on va. Juga els triomfs del seu joc de cartes en el moment més oportú, mentre les democràcies van de bòlit.

Foren elles les que crearen el monstre per tal d'oposar-lo a un possible triomf obrer en l'àrea mundial, triomf hipotètic si hom considera la vacil·lació del moviment proletari internacional. El llop, engendrat a Versalles, fou peixat per un home funest: Chamberlain. Després hom li oferí la carn dels pobles hispànics, d'Austria, de Txecoslovàquia. Quan fou prou fort s'abraonà damunt la mà dels propis nordridors de Múnic, d'aquell Múnic aplaudit pels francesos reaccionaris que creaven camps de càstig per als catalans i espanyols emigrats.

El feixisme clava les dents a tota mà que li dona ajut. Després de molts errors de tot ordre —dels quals no es troba exemplar ningú— queda en peu en el moment actual una realitat magnífica: la resistència.

Sigueix a la plana 2

FULL CATALÀ ALS SEUS LECTORS: BON ANY NOU!